

Cum să te prezinți cât mai bine la un interviu pentru slujbă

Tudor I. Oprea

EST Lead Informatics, AstraZeneca R&D, Mölndal, Suedia

Universitatea de Vest, Timișoara, România

La început, o precizare: textul de față reprezintă niște reflecții personale care nu pot înlocui numeroasele cărți care s-au scris pe această temă. El se adresează (tinerilor) cercetători din România care doresc să obțină o slujbă într-un domeniu asociat științei, undeva peste hotare. Se bazează pe experiența autorului într-un domeniu oarecum limitat – științe biomedicale – și trebuie luat ca atare, nu drept garanție pentru succes.

Câteva definiții: “Tu” ești persoana care merge la interviu în căutare de lucru, presupunere valabilă în continuare. Urmărești “piața de muncă” pentru a-ți vinde “produsul” (expertiza, munca) într-un mod cât mai avantajos pentru tine și pentru potențialul angajator. “Instituția” este unitatea de cercetare privată (firmă), guvernamentală, academică sau de altă natură care are un post liber și invită persoane pentru interviu. Instituția se referă nu numai la unitatea de cercetare per se, ci și la comitetul de angajare, sau la reprezentanții Instituției cu care vei intra în contact pe parcursul interviului. Comitetul de angajare este adesea alcătuit din persoane a căror experiență în interviuri, precum și ale căror interese, nu sunt neapărat convergente; cu toate acestea, în cele mai multe cazuri ei caută să identifice cel mai bun candidat pentru “slujbă”.

1. Tendința primordială atunci când soliciți o slujbă – pe care ți-o dorești cu adevărat – este să exagerezi atunci când te prezinți, adică să promiți mai mult decât ești capabil. Una este să încerci să impresionezi Instituția demonstrându-ți potențialul (e.g., lucruri pe care le-ai putea învăța la noul loc de muncă), și alta este să-i induci în eroare privitor la capacitatea ta, promițând lucruri false. Exagerările au două consecințe majore: (a) vei provoca pagube (timp, resurse) Instituției, fapt care pe termen lung îți va fi defavorabil; (b) îți vei distruge reputația pe piața de muncă – veștile circulă, chiar dacă nu crezi asta. De aceea, înainte de a te duce la un interviu, ar trebui:
 - a. Să te cunoști pe tine însuși;
 - b. Să cunoști exact ce se cere în postul vacant pentru care ai aplicat.
2. Interviul pentru slujbă nu începe, așa cum s-ar crede, în ziua “Z”, atunci când intri în contact direct cu reprezentanții Instituției. Începe cu curriculum vitae (CV, résumé), cu felul în care acesta este redactat. Sfatul meu: simplitate. Cei care evaluează CV-uri nu doresc să fie plictisiți cu detalii neesențiale – adesea trebuie să evalueze zeci sau sute de CV-uri. Sunt suficiente una, maximum două pagini, în care să specifice educația, experiența și realizările profesionale. Este util

să începi CV-ul cu un scurt rezumat. Detaliile despre viața personală (e.g., care sunt “activitățile libere” preferate, starea civilă), nu sunt necesare. Este de preferat să nu discuți aspecte legate de religie, viața de familie și alte detalii personale, decât în stadiile avansate ale interviului, dar chiar și atunci cu prudență. Dacă ești femeie și intenționezi să rămâi, sau ești gravidă, nu trebuie să declari acest lucru la interviu. Dacă declari că ești gravidă, vei avea surpriza neplăcută de a nu fi angajată pe un post pe care, în alte condiții, l-ai merita. De aceea, înainte de a te duce la interviu, ar trebui:

- a. Să-ți redactezi CV-ul într-o manieră simplă și clară: rezumat (un paragraf); educația (unde, când, ce diplomă); experiența profesională (unde ai lucrat; scurtă descriere a obligațiilor profesionale); activități profesionale (alte detalii semnificative legate de profesia ta); informații cu caracter personal (opțional);
 - b. O listă separată cu lucrările științifice publicate în reviste științifice, prezentate la conferințe, etc. Este bine ca lista să fie completă. Chiar dacă o lucrare a fost prezentată la o conferință locală din orașul natal, este bine să o incluzi deoarece demonstrează atât activitatea ta științifică, cât și capacitatea de a comunica rezultatele proprii.
 - c. Separat, o listă cu persoanele care-ți pot da scrisori de referință (vide infra).
3. Mulți presupun că un CV include doar curriculum-ul propriu-zis și lista de lucrări științifice. Deși importante, ele trebuie completate cu o listă de persoane care pot da referințe cu privire la tine. Această listă trebuie să includă numele, instituția, numărul de telefon și fax, adresa de poștă electronică și cea normală. Cum ne amintește o celebră schiță de Caragiale, trebuie să fii sigur că persoanele de pe listă sunt de acord să dea referințe, că aceste referințe reliefează aspectele tale pozitive și că pot fi contactate în luna următoare interviului. De aceea, înainte de a te duce la interviu, ar trebui:
- a. Să-ți pregătești un dosar cu résumé-ul, lista de lucrări, și lista persoanelor care-ți dau referințe;
 - b. Să redactezi o scrisoare de introducere specifică Instituției, și postului pe pentru care dorești să candidezi.
4. Odată completat CV-ul, ești gata să cauți slujba care ți se potrivește cel mai bine. În știință, majoritatea slujbelor sunt anunțate pe Internet. Unele Instituții au o secțiune specială pentru angajări (employment/carrier opportunities) pe situl web propriu. Altele trimit anunțurile de oferte pe situri specializate. Majoritatea trimit anunțuri și în reviste precum *Nature*, *Science* și *New Scientist*. Este util, uneori, să cauți și în secțiunea “anunțuri” din ziarele locale. Trebuie să fii pregătit să dedici timp și eforturi serioase pentru căutarea unei slujbe. Dacă nu ești foarte norocos, sau foarte bun, sau amândouă, va fi probabil necesar să redactezi un număr destul de mare de scrisori de aplicație înainte de a fi invitat la primul interviu. De aceea, înainte de a-ți trimite scrisoarea de aplicație, ar trebui:
- a. Să înțelegi exact ce slujbă este anunțată, pentru a include acest lucru în scrisoarea de introducere;
 - b. Să respecți termenul limită de depunere a aplicației. Este adesea inutil să trimiți aplicații odată ce termenul limită a fost depășit.
5. Odată trimisă aplicația, urmează o “perioadă de așteptare”. După ce termenul limită a expirat, trec adesea 2-8 săptămâni înainte de a se decide pe cine invită Instituția pentru etapa a 2-a (adică a cui dosar nu a fost categorisit “pentru mai târziu” sau pur și simplu aruncat). Uneori, Instituția trimite o scrisoare standard cu “mulțumim, dar nu suntem interesați”, dar asta tot mai rar. În această situație, este bine să ne canalizăm energia pe următoarele posibilități. Foarte rar, scrisoarea este de genul “ne pare rău, dar nu suntem interesați pentru cutare post [...], dar avem următorul post vacant [...]”. În acest caz, merită să contactezi Instituția prin telefon, pentru lămuriri suplimentare. În cazul cel mai fericit, urmează o invitație la interviu, fie în persoană, fie telefonic. În urma “perioadei de așteptare”, ar trebui:
- a. Să primești cel puțin o scrisoare din partea Instituției. Dacă totuși nu dau nici un semn, merită să contactezi oficiul de resurse umane (biroul personal) pentru a verifica dacă au primit dosarul tău;
 - b. Să fii invitat la un interviu telefonic sau “în persoană”.

6. Interviul telefonic – tot mai frecvent utilizat în situația în care bugetul pentru călătorii sau vizele constituie un factor limitativ – trebuie tratat cu aceeași seriozitate ca și un interviu față-în-față. Instituția folosește această tehnică de triere (screening) pentru a elimina persoanele care au probleme de comunicare, sau atitudine necorespunzătoare. Dacă slujba pentru care candidezi necesită cunoașterea unei limbi străine, este posibil ca interviul să fie efectuat în limba respectivă. Deoarece multe slujbe în domeniul științific necesită o bună capacitate de comunicare și disponibilitatea de a lucra eficient în echipă, interviul (telefonic) va adresa și aceste două chestiuni. Nu este exclus să aibe loc și un test de verificare a cunoștințelor (științifice). Despre asta, mai jos. În timpul interviului telefonic, ar trebui:
 - a. Să ai în vedere faptul că, în această etapă, scopul tău este să obții un interviu în persoană (oferțele de slujbă nu se fac în urma unui interviu telefonic);
 - b. Să dai asigurări Instituției că ești interesat de slujba respectivă;
 - c. Să te reprezinți cu corectitudine – nici prea modest, dar nici exagerat;
 - d. Să eviți răspunsuri exacte la întrebări care te-ar putea descalifica în această etapă (e.g., răspunde evaziv la întrebări de genul “ce salariu dorești?”).
7. Ziua “Z”, interviul, începe prin modul în care te îmbraci. Prima impresie contează întotdeauna, așa că indiferent ce sfaturi ai primi de la alții, este de preferat o ținută corespunzătoare ocaziei. Evită senzațiile olfactive sau vizuale “tari”: ultima modă în materie de îmbrăcăminte și parfumerie nu este potrivită în această situație. O ținută formală, poate considerată de unii “de modă veche”, este o bună ocazie de a dovedi că respecti Instituția, ocazia, și pe tine însuși. Evită pantofii și hainele incomode – te pot face să arăți bine, dar fiind incomode pot să-ți dea un aer puțin crispat, iar asta te poate costa oferta de slujbă. Nu are rost să mai menționez igiena personală, care este de maximă importanță.
8. Chiar cu o ținută corespunzătoare, este bine să ai o atitudine corectă, să folosești semnale pozitive și să eviți comunicarea extraverbală care poate sugera altceva decât comunicarea verbală. Așa cum prima impresie contează, tot așa contează și impresia că ceea ce spui este într-adevăr, cine ești. De exemplu, o palmă rece și umedă atunci când dai mâna cu interlocutorii, sau impresia generală că ești nervos, nu te pun în lumină favorabilă. Interlocutorul se va întreba de ce ești nervos – oare-ți lipsește încrederea de sine, experiența profesională, sau încerci să ascunzi ceva? Pe tot parcursul interviului, fii cât se poate de amabil și plăcut, evită glumele, păstrează-ți mâinile la vedere și stai drept la masă. Afișează o atitudine profesională, de afaceri, uită-te în ochii interlocutorului pe cât posibil, pentru a exprima interesul în cele spuse, evită ochelarii de soare, zâmbește des și nu-ți mușca buzele sau unghiile! Demonstrează că stăpânești regulile de comportament în societate (eticheta) de câte ori ai ocazia (e.g., deschide ușa și dă întâietate femeilor sau celor mai în vârstă).
9. Odată ajuns la localul Instituției (sau acolo unde are loc primul contact), fi pregătit cu câteva copii în plus ale CV-ului (împreună cu lista de lucrări și cea a referenților), câteva extrase din lucrările publicate în prealabil, ceva de scris și hârtie. Astfel poți face față cu bine unor situații neprevăzute – dacă un nou membru al comitetului de angajare nu a avut timp să-ți citească CV-ul, iată o bună ocazie de a te dovedi organizat și de ajutor; poate că unul dintre interlocutori dorește să știe ce ai făcut în urmă cu trei ani – poți să-ți consulți résumé-ul pentru a-ți reaminti. Pe măsură ce vorbești cu diverșii reprezentanți ai Instituției, notează-ți întrebările și răspunsurile, impresiile, chiar și opiniile diverșilor membri ai comitetului de angajare cu privire la postul pentru care candidezi. Notițele îți vor fi utile mai târziu, dacă trebuie să reconciliezi puncte de vedere diferite privitoare la postul vacant – deoarece diverși membri ai comitetului s-ar putea să aibe așteptări diferite, ba chiar și intenții diferite cu privire la noul post. Și nu uita să-ți închizi celularul, odată ajuns la Instituție.
10. Cel mai adesea, interviul are trei părți:
 - a. Partea socială (cina în seara de dinainte, ori prânzul în ziua “Z”, sau ambele). Nu considera aceste ocazii drept informale, deoarece ești evaluat în tot acest timp. Nu comanda feluri de mâncare care ar putea eventual să te aducă în situația de a (te) păta. Comandă mâncăruri cu care ești deja familiarizat, și pe care le poți consuma fără a-ți

distrage atenția. Nu uita scopul aceste întâlniri – ești în prim-plan, nu ca să măninci pe gratis. Nu este un moment potrivit pentru ingestia de alcool, chiar dacă gazdele consumă, și nici pentru a vorbi vrute și nevrute. Nu vorbi cu gura plină, nu comanda lucruri scumpe și fii politicos cu toată lumea, chiar și cu chelnerul care ar putea din greșeală să-ți păteze haina cu cafea.

- b. Partea științifică este, de regulă, o prezentare (seminar) pe care trebuie să o susții în fața potențialilor colegi de muncă. Concentrează-te pe propriile cercetări, dar fără a face prea multe presupuneri despre nivelul de cunoștințe al celor din auditoriu. Este bine să ai câteva diapozitive de introducere care să explice contextul lucrării, deoarece nu toată lumea este familiarizată cu domeniul tău de expertiză. Apoi explică-ți rezultatele în termeni simpli, fiind pregătit a intra în detalii dacă este cazul. Trebuie subliniat faptul că Instituția caută persoane capabile să rezolve probleme, motiv pentru care prezentarea ta ar trebui să ilustreze contribuții originale, și modul în care ai atacat probleme neobișnuite. Tot acum îți este evaluată și capacitatea profesională, așa că fă-ți tema de casă și pune-te la punct cu eventualele neclarități în domeniul pe care-l abordezi, pentru că s-ar putea să fii nevoit să intri în detalii în timpul sesiunii de întrebări care urmează seminarului. Este bine să închei cu 5-10 minute înainte de ora stabilită, tocmai pentru a încuraja întrebările. Iar dacă cineva te întreabă ceva ce nu înțelegi, un “nu știu” este mai bun decât un răspuns ambiguu sau o opinie (speculație) pe o temă despre care nu ai habar.
- c. Interviu propriu-zis este, de fapt, atunci când ți se pun întrebări pentru a evalua modul în care te-ai putea încadra printre posibilitățile colegi, la noul loc de muncă. Vor încerca să determine dacă poți asculta de ordinele șefilor – fapt important dacă vei lucra într-o firmă; dacă ești creativ și poți să efectuezi muncă de cercetare la nivel individual – fapt important dacă vei lucra într-o universitate; și dacă ești capabil să lucrezi în echipă – fapt important indiferent unde vei lucra. Scopul acestui interviu este să determine dacă te potrivești pe noul post, dacă personalitatea și caracterul tău se potrivesc cu echipa deja prezentă, în fine dacă poți aduce contribuții constructive la programele de cercetare ale Instituției.

11. Unele dintre întrebările ce-ți vor fi adresate sunt pentru a-ți investiga personalitatea: Ești motivat? Hotărât? Poate prea ambițios? Ești prietenos și deschis? Alte întrebări îți vor investiga manierele profesionale: Ești dedicat? Poți rezolva probleme de unul singur, sau ai nevoie permanentă de supraveghere? Ești capabil să efectuezi atât analize, cât și sinteze – pentru a evalua cel mai bine situația? Ești la curent cu literatura de specialitate? Poți distila esențialul în ceea ce ți se cere? Alte întrebări vor încerca să investigheze modul în care înțelegi unitatea de cercetare ca pe o unitate de afaceri: Ești familiarizat cu noțiuni economice precum ‘cheltuieli curente’, investiții de capital, respectiv proceduri standard (standard operating procedures)? Poți găsi soluții care să fie atât eficiente cât și economice, atunci când este vorba de implementarea unor anumite proceduri? Partea de “afaceri” nu trebuie să te îngrijoreze decât în măsura în care poziția este managerială. Uneori postul pe care-l solicite presupune abilitatea de a aduce finanțare extramurală (e.g., o poziție academică în SUA impune finanțarea prin granturi). Ultima categorie, întrebările dificile, sunt formulate în așa fel încât să te ia pe nepregătite, deoarece Instituția vrea să observe cum reacționezi, și vrea să te pună să gândești. Nu neapărat în această ordine, așa că vechiul proverb cu “învârte limba de șapte ori în gură” rămâne valabil ori de câte ori ești nesigur pe răspunsul tău. Exemple de asemenea întrebări sunt date mai jos:

- a. Care este cea mai bună realizare profesională? Dar cea mai slabă?
- b. Spune-ne despre un proiect de cercetare pe care n-ai reușit să-l duci la bun sfârșit – și ce anume ai învățat pe parcursul acestuia.
- c. Spune-ne ce anume nu-ți place la actualul șef / loc de muncă.
- d. Ce anume urmărești să obții lucrând la noi? De ce dorești să vii aici?
- e. Ce ți se pare atractiv la această slujbă?
- f. Ce crezi că vei face peste cinci ani?
- g. Poți lucra în condiții dificile? Cât de des ți s-a întâmplat să nu predai proiectul la timp?
- h. Spune-ne, cu propriile tale cuvinte, de ce te-am angajat tocmai pe tine.
- i. Descrie-ne o circumstanță neobișnuită în cariera ta profesională – și felul în care ai reușit să descurci situația.

- j. Cum te porți în timpul unui conflict de muncă, la locul de muncă și în afară?
 - k. Cauți serviciu de multă vreme?
 - l. Spune-ne care a fost ultima carte care ai citit-o.
 - m. Ai vreo întrebare?
12. Câteva sfaturi: Când discuți despre propriile eșecuri (ceea ce ar trebui), caută să închei într-o notă pozitivă (e.g., o lecție pe care ți-ai însușit-o). Nu vorbi de rău despre fostul loc de muncă, nici despre persoane, nici despre instituție, deoarece dai impresia că, în viitor, vei proceda la fel cu Instituția în care dorești să te angajezi. Întrebat de ce soliciți acest post, caută să treci dincolo de frazele standard și să răspunzi cât mai specific. Cu alte cuvinte, arată că ai găsit ceva interesant legat de Instituție (fie în urma unor conversații cu alți angajați, fie în baza unor comunicate de presă, fie citind de pe situl Internet). Întrebat de ce ar trebui să fii candidatul care reușește, discută în mod specific modul în care domeniul de expertiză și abilitățile tale se potrivesc la descrierea postului vacant. Fii scurt și la obiect, dar cu încredere în forțele proprii. Întrebat cum te-ai descurca într-un conflict de muncă, arată-ți disponibilitatea de a descoperi calea de mijloc și de a negocia, nu de a fi partinic. Nu este momentul să decizi cine are dreptate, și nici a cui este vina. Iar dacă ești întrebat despre ultima carte citită, nu alege titlul unei cărți “la modă” pe care însă nu ai citit-o, deoarece s-ar putea să fii nevoit să intri în detalii. În fine, fii pregătit cu propriul set de întrebări, deoarece te vor ajuta să înțelegi mai bine natura postului pentru care candidezi, și ce fel de oameni ar putea să-ți fie colegi în curând.
13. Vei avea parte și de întrebări mai mult sau mai puțin legale. Interlocutorul nu poate să-ți pună întrebări legate de religie, dar poate să te informeze că slujba te va solicita să lucrezi vinerea, sâmbăta sau duminica. Nu trebuie să răspunzi nici la întrebările legate de apartenența politică, de părinți, de situația familială, sau de sănătate. Va trebui, totuși, să răspunzi la întrebările legate de starea civilă dacă postul impune mutatul într-un alt oraș, sau într-o altă țară. Este dreptul tău să refuzi să răspunzi la întrebările ilegale, dar asta s-ar putea să nu te favorizeze în primirea ofertei de slujbă.
14. Adu-ți aminte, pe tot parcursul interviului, că scopul este să obții o ofertă de slujbă.
15. La sfârșitul interviului, ar trebui să te retragi lăsând o impresie cât mai favorabilă. Fii politicos, ia-ți rămas bun și mulțumește-i fiecărei persoane în parte (privind-o în ochi) pentru timpul acordat. Nu este momentul să pui întrebări legate de salariu, vacanță sau alte avantaje, și nici să forțezi Instituția să ia o decizie cu privire la angajare. Evită întrebările legate de impresia pe care ai făcut-o. S-ar putea să te compare cu alți candidați, motiv pentru care nu pot să-ți comunice impresiile lor pe loc. Poți însă să întrebi când te poți aștepta la un răspuns din partea lor, poți să treci încă odată în revistă ce anume se așteaptă din partea celui mai potrivit candidat, și să afli dacă mai au sunt și alți candidați.
16. Dacă totul merge bine, vei fi invitat la un al doilea interviu împreună cu soțul/soția, sau vei primi o ofertă scrisă. Ofertele de angajare se pot face și verbal, dar întotdeauna este bine să ceri una în scris. La urma urmei, acest document stă la baza unei decizii importante din viața ta. Trebuie să te asiguri că oferta este justă și rezonabilă – în conformitate cu postul vacant și cu gradul tău de calificare. Ar trebui să te informezi cât câștigă alții în posturi similare – dar nu te aștepta la asemenea informații din partea viitorilor colegi decât dacă-ți sunt prieteni. Dacă ești femeie, vei câștiga probabil mai puțin decât un bărbat pe același post; acest lucru se practică, din păcate, peste tot în lume.
17. Odată primită oferta, trebuie să fii pregătit să negociezi. Foarte rar poți solicita un salariu care să depășească cu mai mult de 5-10% oferta inițială, cu excepția cazului în care ai o ofertă scrisă mai bună din partea competitorilor. Poți, însă, solicita alte compensații: de exemplu, ajutor în ceea ce privește relația cu autoritățile de imigrare, pentru a-ți muta familia într-o țară străină. Majoritatea ofertelor includ un “pachet” de relocare, așa că trebuie să afli în ce măsură vei fi ajutat cu mutatul. Iar dacă nu ai fost informat în prealabil, este un bun moment să afli exact detaliile legate de asigurarea medicală: Oferă Instituția avantaje în ceea ce privește asigurarea medicală / dentară /

pentru individ-familie / asigurarea de pensie? Ți se oferă automat asigurare în cadrul sistemului de protecție socială din țara în care te muți? Care este impozitul pe salar? Nu uita, chiar dacă salarul arată bine pe hârtie, se vor găsi întotdeauna costuri adiționale pe care trebuie să le acoperi... Iar când primești contractul de angajare, citește-l cu mare atenție înainte de a-l semna.

18. Și mai presus de toate, noroc!